

שירה

הלוחם העיץ

שירי ממש (יונתן רטוש; הוצאת הדר; 131 עמודים)
אחת מצורות הכתיבה של יונתן רטוש היא לקחת
ביטוי מקובל, החזרתו למשמעותו המקורית, שנשכחה
או שלא נשכחה, ופירוט אותו מצב מקורי. למשל: "אין
אדם מכניס את ראשו / - אפילו הוא לא כל כך
בריא / במיטה חולה." כשהוא משתמש בצורה זו, אין
הוא מצליח שלא להידרדר להתחכמויות שטחיות, לפירוט
בנאלי, קלוש, רומנטי מדי, של אותו מצב.
מצויים בספר שירים, שבלי התחכמויות של חזרה
למקור הינם קלושים, מתחכמים באופן עצמאי: "אשה
באשר היא אשה / צריכה בעצם שלושה / אחד במיטה /
אחד בלב / ואחד למשוך עימו בעול חיי היומיום."
מצויים בספר דימויים שהם נדושים מדי: "ואיזה שתי
של משפטי קדם / עם ערב תסביכים." דימויים בלתי-
מעניינים: "עבותו כזב לחים." מצויים מישחקי צלילים
זולים: "לכן אומרים כל האנשים שהחיים קשים ומקושי-
קשים / ובעיקר אולי מטושטשים."
אך ישנם בספר שירים שהם אמיתיים, כנים. בהם
מתגלה הכוח המשכנע, הספונטני, של רטוש, הקצב
המהפנט שלו. אחד השירים הללו, כף, הוא תיאור של
התרוממות אכסטאטית, והמתח שבא לאחריה: "ואי
תוטל גויתך לבור / כי בא הערפד למוץ חיים /
את דם התמצית / - להמת / כי אין לו חיים / כי
אם / במותך / חלל."

כוח זה, הקצב הנורא, הסוחף עימו את השיר והמשורר
יחד, מתגלה גם בשירים כמו שבר או בחירה. יש בהם
מעין השלמה פאטאליסטית מרירה של לוחם עייף: "ובכל
שעה / או כמעט כל שעה / היא שעת הבחירה / ...
ואין צריך לומר / גם כאשר נבחר / באשר אנו בו /
באשר הוטלנו."

תרגום

קדוש בבית השימוש

מרגה על ההרים (יג'י אנדובסקי; תרגום בנימין
סנא; הוצאת ספריית פועלים. 196 עמודים). הוא ספר
טכני, המכיל בתוכו את כל אמצעי הטכניקה של ספרות
המאה העשרים. זהו סיפור על צייר מפורסם שהפך
למימוש, להיסטוריה בעודו בחייו. המספר מנסה לפרוש
את אותו מיתוס בצורתו הארצית, האנושית. הוא מתאר
את שיבתו של האמן לחיי האהבה, החברה והאמנות,
לאחר פרישה שארכה שלוש שנים.
פתיחת הספר נותנת את דמותו של האמן מנקודת
ראותם של אנשים פשוטים, אפורים, מעריצים מהרחוב.
ככל שהסיפור מתפתח, מתקרבת נקודת-הראות, מתפתח
חיים ומתרחבים פרטי תיאור שיבתו של האמן אל
החיים. הסיפור מחולק בין עדויותיהם של אנשים שונים
שחזו בתהליך, או היו מעורבים בו.
בכל הקטעים האלה, הקודמים להופעתו של האמן
עצמו, מנסה הסופר ליצור שוק, למהר את התהליך.
הוא עושה זאת בעזרת חוסר רחמים בין הפיסקות, בין
הרפליקות שבדיאלוגים.
הצגתו של האמן עצמו נעשית בבית-השימוש, בשעה
שהוא עושה את צרכיו. הוא מכונה בשמות כמו: "המיר
תום האלוהי, קודש הקודשים החי, רוח הקודש", ותיאור
מעשיו האנושיים מפורט לפרטי-פרטים.
כל הסיפור אינו משכנע. הדמות של האמן הישש
אינה מצליחה להיות חיה, אמיתית. אין שום פרט בסיפור
הנראה כן, מלבד שמות הרחובות ובתי-הקפה של פאריז.
כל זה משום שמלבד הקונצ'ים הטכניים הנסיים, השיט
חיים, אין בספר שום דבר, גם אותם קונצ'ים אינם
אורגניים בתוך עצמם, אינם יוצרים אינושתי אחידות
משכנעת, ולו גם טכנית בלבד.
כל זה היה נסבל איכשהו, לולא הסגנון הנורא,
המנסה להיות פיוטי, ומצליח להיות מעתה ומסולף.
משפט כמו זה: "שכן האדם, ברייה בלתי יציבה
וגחמנית, אפילו במאורעות המצטיינים בגדולה ובזוהר,
מיוחדים במינם, פרוץ ומופקד, על פני היסודות ה-
טאקראלים, את ענייניו האישיים יעדף," מעיד על אחת
משתי אפשרויות: או שהסופר אינו יודע פולנית, או
שהמתרגם אינו יודע עברית.

מקור

פארדוקס נצח

אני מאמין פירוספי (יונה פינק; הוצאת הקיבוץ
הארצי; 131 עמודים) בעיית השניות, שהעסיקה את
הוגי הדעות מאז ומתמיד, מהותה בסתירה הפאראדוקסלית
בין המציאות (האובייקטיבית, הבלתי-תלויה) ותלותה
באדם (הסובייקטיבית, שהוא חלק ממנה). זוהי הסתירה בין
ההכרח להגדיר את הסובייקטיבי כאובייקטיבי,
והחוסר היכולת לעשות זאת. כלומר - הסתירה בין
תביעותיה של המציאות האובייקטיבית הכללית מן
המציאות הסובייקטיבית, והחוסר האפשרות להגשימן.
יונה פינק, פילוסוף בלתי-ידוע, חבר קיבוץ מעברות,
לשעבר מרצה לפילוסופיה בגרמניה ובאורוגווי, אינו
מנסה לפתור בעיה בלתי-נפתרת זו. הוא רואה בה את
טבע הדברים, קורא לה דיאגנוזיס, מזהה אותה עם
מעשה החחיה, רואה בכיטויה את ביטויה של הנפש -
את התודעה.
אין הוא הראשון המעמיד פיתרון מעין זה לבעיה
ישנה זו. הוא הראשון המקיף בפיתרון זה שפכים
שקדמיו ובני דורו עדיין לא טיפלו בהם.

השנים 1958, 1963 היו שנות מתח בחייה. תקופת איי
השקט עדיין נמשכה, והיא תסתיים רק בשנת 1967. עד
אותו זמן היא תעבור הרבה מאוד מאורעות. אהבת החיים
וההרפתקנות שלה יגרמו לכך שתעשה הרבה מאוד נסיעות.
בדרך כלל היא עקשנית מאוד, נוטה לכעוס.
תגובתה של חנה מרון: באמת נכון. הורי התגרשו
כשהייתי צעירה. זה מפליא, אבל בגיל 33 נישאתי לבעלי.
יש לי נטייה לכתיבה, אך עוד לא פיתחתי אותה. יש לי
אמנם אמביציה, אבל היא לא מתבטאת בשטח האמנות.

ג'אן תירוש

הדברים ניתקו

כאיזה מקום

ג'אן תירוש: צייר לשעבר, בעל גלריה לאמנות, בן 39.
חזרת הדעת: הקוים בידו חדים ועמוקים מאוד. הוא
בעל מרץ, בעל כשרונות ואמביציות. מלבד זה הוא טוב
לב. אצבע הקמיצה, הכוללת אצלו מאוד, מעידה על כך
שהוא עלול להיות רציני מאוד בכל מה שהוא עושה. הוא
התחיל את חייו עם הרבה תקת ואמביציות אמנותיות.
אבל באיזשהו מקום הדברים ניתקו, בערך בגיל 30.
יש לו הרבה דמיון. הוא מוכשר בשטח האמנותי והחברתי.
תגובתו של ג'אן תירוש: הוא די תפס את האופי
שלי. אמנם אני בא ממשפחה של סוחרים-אמנות ומוכרי
עתיקות מפריז, אבל בגיל 30 בערך נוכחתי לדעת שהציור
שלי, בו אני עוסק גם עתה, לא שיה שום דבר. אני חושב
טענה בקשר לאמביציה שלי. אין לי אמביציה.

תגובתו של רפאל ק: "קין": זה נכון. רוב הדברים
מדהימים. בעיקר ההערות האחרונות בנוגע לכוח-הרצון,
האמביציה והאנרגיה שלי. הטעות היחידה אותה אני
מוצא כאן היא שהשינוי בחיי לא חל בגיל 30, אלא
בגיל 20. בקשר לכישרון הפיסול שלי הוא צודק, פעם
אהבתי מאוד לפסל, הייתי מפסל פסלים מנייר ומקרטון.

ראשד חוסיין

אמביציה. דמיון

כושר הבעה

ראשד חוסיין: משורר, ערבי, בן 28.
חזרת הדעת: הגיע להשגים טובים בחיי, בעיקר בגילים
27-28. אדם בעל אמביציות, בעל דמיון, כושר-תפיסה, כושר-
הבעה. הוא נתון למצב-ירוק טוערם, טוב לב מטבעו. חייו
היו מלאי מתח, אם כי בתחילה לא הראה שום סימנים
להתפתחויות מעודדות. נחל אכזבות בעיקר בשטח האישי.
יותר מאוחר נקשרו חייו למצבים ותנאים מיוחדים, קשים.
בגיל 27 אירעו בו התפתחויות שונות. הוא התחיל
משתחרר מלחץ פנימי והיצוני. גילי המיפנה בחייו הם 19,
22, 25, 28. אם יהיה מעוניין בכך יחול בגיל 31 מיפנה
חשוב בקאריירה שלו. באותו זמן ישתפר גם מצבו החומרי
והוא ישיג הכרה ציבורית גדולה יותר.
יש לו הרבה כשרונות בשטח האמנות והדמיון. הוא בעל
כושר-ציון. אינו יכול להיות תחת לחץ. מגיל 37 ישתנה

מצב כסחוננו העצמי, וישתלט קצת על רגישותו המופרזת.
תגובתו של ראשד חוסיין: כמה שזה משונה! רוב
הדברים הם נכונים. בגיל 19 התמנית למורה. בגיל 22 עזבתי
את ההוראה. בשבילי, ככך כפר קטן, זה היה מיפנה גדול.
קיבלתי עבודה בתל-אביב, בתור עורכו הספרותי של ירחון
מפ"ם. בגיל 25 פוטרתי מעבודתי ונעשיתי עצמאי.
בתחילת חיי היתה לי באמת תקופה קשה. זה היה עם
קום המדינה כשהפיקעו את אדמות משפחתי. ההערכות
לגבי האופי שלי נכונות. זה כאילו שהאיש מכיר אותי.

חנה מרון

טיפוס עצמאי

התחילה מוקדם

חנה מרון: שחקנית התיאטרון הקאמרי, בת 41.
חזרת הדעת: העובדה שזאת יד שמאל, ולא יד ימין,
קצת מקשה עלי. קו השכל מתחיל אצלה משורש האצבע,
ונפרד מקו החיים. זה מראה על כושר-מנהיגות ואמביציות
רציניות. היא ירשה מהוריה, שהיו מנוגדים באופיים, ניגודי
אופי חריפים. יש לה נתונים בשטח האמנותי ובשטח הציבורי.
בעלת הרבה דמיון, כשרונות כתיבה, שירה וכדו'.
יש לה ביטחון עצמי מופרז. היא טיפוס עצמאי מאוד.
עושה כל מה שהיא רוצה לעשות. האמביציה עומדת אצלה
מעל לכל. היא התחילה את חייה בצורה יפה. פתחה
בקאריירה מוקדם מאוד. בגיל 33 עברו עליה מאורעות
שונים. בגיל 29 הגיעה לשיאים הראשונים בקאריירה שלה.